

Ogólne warunki ubezpieczenia autocasco dla klienta indywidualnego oraz małego lub średniego przedsiębiorcy

ustalone uchwałą Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej nr UZ/43/2009 z dnia 9 lutego 2009 r.

ROZDZIAŁ I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

- § 1. Ogólne warunki ubezpieczenia (zwane dalej OWU) autocasco (zwane dalej AC) dla klienta indywidualnego oraz małego lub średniego przedsiębiorcy, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną (zwaną dalej PZU SA) z osobami fizycznymi, osobami prawnymi i jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi, posiadającymi mniej niż 20 pojazdów, mogących stanowić przedmiot ubezpieczenia w rozumieniu niniejszych OWU.
- § 2.1. W porozumieniu z ubezpieczającym do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odmienne od ustalonych w niniejszych OWU.
2. PZU SA zobowiązany jest przedstawić ubezpieczającemu różnicę między treścią umowy a OWU w formie pisemnej przed zawarciem umowy. W razie niedopełnienia tego obowiązku PZU SA nie może powoływać się na różnicę niekorzystną dla ubezpieczającego lub ubezpieczonego. Przepisu nie stosuje się do umów ubezpieczenia zawieranych w drodze negocjacji.
- § 3. W sprawach nieuregulowanych w niniejszych OWU mają zastosowanie odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego oraz inne stosowne przepisy prawa polskiego.

Definicje pojęć

- § 4. Przez pojęcia użyte w niniejszych OWU rozumie się:
- 1) **jednostka organizacyjna PZU SA likwidująca szkodę** – jednostka organizacyjna PZU SA właściwa dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczającego lub ubezpieczonego, chyba że osoby te wskażą inne, uzasadnione okolicznościami miejsce likwidacji szkody;
  - 2) **klient indywidualny** – osoba fizyczna nie prowadząca działalności gospodarczej lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą i ubezpieczająca pojazdy nie wykorzystywane do działalności gospodarczej;
  - 3) **kradzież** – zabranie w celu przywłaszczenia pojazdu, jego części lub wyposażenia przez osobę niebędącą osobą uprawnioną do korzystania z pojazdu;
  - 4) **mały lub średni przedsiębiorca** – posiadacz mniej niż 20 pojazdów, będący:
    - a) osobą prawną,
    - b) jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną,
    - c) osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą i ubezpieczającą pojazdy wykorzystywane do działalności gospodarczej;
  - 5) **odszkodowanie** – świadczenie pieniężne przysługujące od PZU SA ubezpieczonemu lub innej osobie uprawnionej w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, ustalone według zasad określonych w OWU i umowie ubezpieczenia;
  - 6) **okres eksploatacji pojazdu** – okres liczony od daty pierwszej rejestracji pojazdu dokonanej w roku jego produkcji do pierwszego dnia okresu ubezpieczenia, a jeżeli:
    - a) pierwsza rejestracja nastąpiła w innym roku niż rok produkcji pojazdu, to okres eksploatacji liczony jest od 31 grudnia roku produkcji,
    - b) nie jest znana data pierwszej rejestracji pojazdu, to okres eksploatacji liczony jest od 31 maja roku produkcji pojazdu;

dla celów ustalenia wysokości odszkodowania okres eksploatacji pojazdu liczony jest do dnia wypadku ubezpieczeniowego;

- 7) **osoba uprawniona do korzystania z pojazdu:**
  - a) korzystający z pojazdu na podstawie umowy leasingu albo najemca albo kredytobiorca, któremu bank oddał przewłaszczony pojazd do używania albo
  - b) inna niż określona w lit. a osoba, która faktycznie włada ubezpieczonym pojazdem za zgodą właściciela, w szczególności na podstawie umowy użyczenia, przechowania, komisu, w ramach stosunku pracy, albo
  - c) osoba, która faktycznie włada ubezpieczonym pojazdem za zgodą osoby, o której mowa w lit. a, albo lit. b albo
  - d) osoba, której osoba określona w lit. a, lit. b albo lit. c zezwoliła grzecznościowo na jednorazowe, krótkotrwałe skorzystanie z ubezpieczonego pojazdu;
- 8) **polisa** – dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia;
- 9) **pomieszczenie zamknięte** – pomieszczenie zamknięte na co najmniej jeden zamek wielozastawkowy lub kłódkę wielozastawkową lub pomieszczenie zamknięte z wykorzystaniem atestowanego systemu zamykania elektromechanicznego, nie przeznaczone do przechowywania pojazdów stanowiących własność różnych właścicieli;
- 10) **przywłaszczenie** – bezprawne włączenie pojazdu do swojego majątku lub wykonywanie wobec niego w inny sposób uprawnień właściciela przez osobę uprawnioną do korzystania z pojazdu;
- 11) **suma ubezpieczenia** – kwota stanowiąca górną granicę odpowiedzialności PZU SA za wszystkie szkody powstałe w okresie ubezpieczenia; z zastrzeżeniem § 13 suma ubezpieczenia powinna odpowiadać wartości pojazdu w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia;
- 12) **składka** – wynagrodzenie należne PZU SA z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej;
- 13) **szkoda całkowita** – uszkodzenie pojazdu w takim zakresie, że koszty naprawy ustalone wg zasad określonych w § 21 ust. 8 pkt 3 przekraczają 70% wartości pojazdu;
- 14) **szkoda eksploatacyjna** – szkoda powstała w wyniku zużycia pojazdu, jego części lub wyposażenia, a także szkoda, do naprawienia której zobowiązany jest określony podmiot w ramach gwarancji lub rękojmi za wady pojazdu, jego części lub wyposażenia albo za wady naprawy pojazdu, jego części lub wyposażenia;
- 15) **ubezpieczający** – osoba zawierająca z PZU SA umowę ubezpieczenia (właściciel pojazdu zawierający umowę ubezpieczenia na własny rachunek albo inna osoba zawierająca umowę ubezpieczenia na rachunek właściciela pojazdu);
- 16) **ubezpieczony** – właściciel pojazdu;
- 17) **udział własny w szkodzie** – przewidziana w OWU lub w umowie ubezpieczenia, wyrażona procentowo w stosunku do sumy ubezpieczenia albo odszkodowania kwota pomniejszająca odszkodowanie, stanowiąca ryzyko własne ubezpieczonego; w przypadku udziału własnego wyrażonego procentowo w stosunku do odszkodowania podstawę obliczenia kwoty udziału własnego stanowi kwota odszkodowania przed pomniejszeniem jej o udział własny; w przypadku zbiegu udziałów własnych z róż-

PZU SA

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna, al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy, KRS 000009831, NIP 526-025-10-49, wysokość kapitału zakładowego: 86 352 300,00 zł, kapitał wpłacony w całości

- nych tytułów, odszkodowanie pomniejsza się o każdy udział własny obliczony wg powyższych zasad;
- 18) **umowa dodatkowa** – umowa ubezpieczenia wprowadzająca postanowienia dodatkowe lub odmienne do ustalonych w obowiązującej umowie ubezpieczenia, zawierana na okres kończący się w ostatnim dniu okresu ubezpieczenia ustalonym w obowiązującej umowie ubezpieczenia;
  - 19) **urządzenie zabezpieczające przed kradzieżą** – urządzenie lub system służące do zabezpieczenia pojazdu przed kradzieżą, wymagane przez PZU SA do zawarcia umowy i wymienione we wniosku;
  - 20) **wartość pojazdu** – wartość pojazdu ustalana przez PZU SA na podstawie aktualnych na dzień ustalenia tej wartości notowań rynkowych cen pojazdu danej marki i typu, z uwzględnieniem jego roku produkcji, okresu eksploatacji, wyposażenia, przebiegu i stanu technicznego; notowania stanowiące podstawę ustalenia wartości pojazdu zawarte są w katalogu (informatorze) cen pojazdów wymienionym we wniosku – w przypadku braku notowań rynkowych danego pojazdu wartość pojazdu ustala się metodą wyceny indywidualnej;

w przypadku pojazdu fabrycznie nowego, którego nabycie jest potwierdzone fakturą zakupu, wartość pojazdu nie ulega zmianie dla celów danej umowy ubezpieczenia w okresie 6 miesięcy od daty wystawienia faktury, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

    - a) przebieg pojazdu nie przekroczył 10.000 km,
    - b) pojazd nie uległ uszkodzeniu,
    - c) nie nastąpiła zmiana właściciela tego pojazdu,
    - d) w punktach sprzedaży na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, autoryzowanych przez producenta, nie nastąpiło obniżenie ceny fabrycznie nowego pojazdu o tych samych parametrach technicznych wraz z wyposażeniem, co pojazd będący przedmiotem ubezpieczenia;

za **wartość pojazdu brutto** uważa się wartość pojazdu uwzględniającą naliczony przy jego nabyciu podatek VAT obliczony według stawki obowiązującej dla tego rodzaju pojazdów; za **wartość pojazdu netto** uważa się wartość pojazdu bez uwzględnienia naliczonego podatku VAT obliczonego według stawki obowiązującej dla tego rodzaju pojazdów;
  - 21) **wiek ubezpieczonego albo osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu** – różnica lat pomiędzy rokiem kalendarzowym, na który przypada pierwszy dzień okresu ubezpieczenia i rokiem urodzenia ubezpieczonego albo osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu;
  - 22) **włamania** – pokonanie zabezpieczenia pojazdu przewidzianego w jego konstrukcji lub urządzenia zabezpieczającego przed kradzieżą, w celu dostania się do wnętrza pojazdu przez osobę nie będącą osobą uprawnioną do korzystania z pojazdu, bez zabrania pojazdu w celu krótkotrwałego użycia, kradzieży pojazdu, jego części lub wyposażenia;
  - 23) **wniosek** – wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia – dokument ustalający warunki zawarcia umowy ubezpieczenia, stanowiący integralną część umowy ubezpieczenia;
  - 24) **wypadek ubezpieczeniowy** – zdarzenie, objęte zakresem ubezpieczenia określonym w OWU i umowie ubezpieczenia;
  - 25) **wyposażenie pojazdu** – sprzęt i urządzenia służące do utrzymania i używania pojazdu zgodnie z jego przeznaczeniem, a także bezpieczeństwu jazdy oraz zabezpieczeniu pojazdu przed kradzieżą.

ROZDZIAŁ II. PRZEDMIOT UBEZPIECZENIA

- § 5.1. Przedmiotem ubezpieczenia są pojazdy wraz z wyposażeniem określonym we wniosku:
- 1) zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polsce stosownie do przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym;
  - 2) niezarejestrowane lecz podlegające rejestracji w Rzeczypospolitej Polsce stosownie do przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym w przypadku, gdy ubezpieczający ma stałe miejsce zamieszkania lub siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 3) zarejestrowane w innym państwie, w którym PZU SA prowadzi działalność ubezpieczeniową, pod warunkiem, że prawo tego państwa zezwala na wybór prawa polskiego jako właściwego dla umowy ubezpieczenia;
  - 4) zarejestrowane w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym PZU SA nie prowadzi działalności ubezpieczeniowej i nabyte w tym państwie, jeżeli mają być zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym okres ubezpieczenia nie może w tym przypadku przekroczyć 30 dni od dnia objęcia pojazdu w posiadanie przez jego nabywcę;
  - 5) inne pojazdy napędzane umieszczonym na nich silnikiem, zasilanym z własnego źródła energii;

- 6) trolejbusy.
2. W porozumieniu z ubezpieczającym, ubezpieczeniem mogą być objęte pojazdy inne niż wymienione w ust. 1, z wyłączeniem pojazdów szynowych.

ROZDZIAŁ III. ZAKRES UBEZPIECZENIA

Zakres podstawowy

- § 6.1. Z zastrzeżeniem § 8, ubezpieczeniem mogą być objęte szkody powstałe w pojeździe bądź jego wyposażeniu polegające na:
- 1) uszkodzeniu pojazdu w związku z ruchem i postojem wskutek:
    - a) nagłego działania siły mechanicznej w chwili zetknięcia pojazdu z pochodzącymi z zewnątrz pojazdu: innym pojazdem, osobami, zwierzętami lub przedmiotami,
    - b) działania osób trzecich, w tym również włamania;
  - 2) uszkodzeniu lub utracie pojazdu wskutek następujących zdarzeń losowych:
    - a) powodzi, zatopienia, uderzenia pioruna, pożaru, wybuchu, opadu atmosferycznego, huraganu, osuwania lub zapadania się ziemi,
    - b) nagłego działania czynnika termicznego lub chemicznego pochodzącego z zewnątrz pojazdu;
  - 3) uszkodzeniu wnętrza pojazdu przez osoby, których przewóz wymagany był potrzebą udzielenia pomocy medycznej;
  - 4) kradzieży pojazdu, jego części lub wyposażenia;
  - 5) uszkodzeniu pojazdu w następstwie jego zabrania w celu krótkotrwałego użycia, kradzieży pojazdu, jego części lub wyposażenia.
2. W umowie ubezpieczenia zastosowanie mają następujące udziały własne:
- 1) w wysokości 25% odszkodowania – w przypadku, gdy w chwili zdarzenia kierujący ubezpieczonym pojazdem przekroczył dopuszczalną prędkość o co najmniej 30 km/godz.;
  - 2) w wysokości 20% odszkodowania przy drugiej szkodzie w tym samym pojeździe w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień powstania szkody, a przy trzeciej i kolejnej szkodzie – 50% odszkodowania – w przypadku szkód polegających na kradzieży części lub wyposażenia pojazdu, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5;
  - 3) w wysokości 25% odszkodowania – w przypadku, gdy ubezpieczony lub osoba, o której mowa w § 4 pkt 7 lit. a nie przekroczyła wieku 26 lat, chyba że w umowie ubezpieczenia postanowiono inaczej;
  - 4) w szkodach polegających na kradzieży pojazdu w wysokości zależnej od liczby kradzieży pojazdu w okresie 3 lat poprzedzających okres ubezpieczenia, według następujących zasad:
    - a) dla klienta indywidualnego oraz dla małego lub średniego przedsiębiorcy, który w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia jest posiadaczem pięciu lub mniej niż pięciu pojazdów wykorzystywanych do działalności gospodarczej i ubezpieczonych w zakresie AC:
      - po pierwszej kradzieży pojazdu – udział własny w wysokości 10% odszkodowania,
      - po dwóch kradzieżach pojazdu – udział własny w wysokości 20% odszkodowania,
    - b) dla małego lub średniego przedsiębiorcy, który w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia jest posiadaczem więcej niż pięciu pojazdów wykorzystywanych do działalności gospodarczej i ubezpieczonych w zakresie AC:
      - po dwóch kradzieżach pojazdu – udział własny w wysokości 10% odszkodowania,
      - po trzech kradzieżach pojazdu – udział własny w wysokości 20% odszkodowania,
 chyba że w umowie ubezpieczenia postanowiono inaczej.
  3. Jeżeli w dwunastomiesięcznym okresie poprzedzającym okres ubezpieczenia nie wystąpiła kradzież pojazdu, udział własny, o którym mowa w ust. 2 pkt 4 zmniejszany jest o 10% za każdy bezszkodowy dwunastomiesięczny okres ubezpieczenia – maksymalnie do wyłączenia udziału własnego w szkodzie.
- § 7.1. W zakresie przyjętym w umowie ubezpieczenia ubezpieczeniem objęte są szkody powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i innych państw Europy oraz Algierii, Iranu, Iraku, Maroka, Izraela i Tunezji, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Jeżeli nie umówiono się inaczej, na terytorium Rosji, Białorusi, Ukrainy lub Mołdawii ubezpieczeniem nie są objęte szkody, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 4 i 5.

Wyłączenia odpowiedzialności

- § 8.1. Ubezpieczeniem nie są objęte szkody:
- 1) których wartość nie przekracza 500 zł (franszyza integralna), chyba że w umowie ubezpieczenia przyjęto inną wysokość

- franszyzy integralnej; ograniczenie to nie dotyczy szkód, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 3;
- 2) spowodowane umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez ubezpieczonego, lub osobę uprawnioną do korzystania z pojazdu lub spowodowane umyślnie przez osobę, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
  - 3) powstałe podczas kierowania pojazdem przez ubezpieczonego, osobę uprawnioną do korzystania z pojazdu lub osobę, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym:
    - a) w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii, lub
    - b) nie posiadającego uprawnień do kierowania ubezpieczonym pojazdem, wymaganych prawem kraju zajścia wypadku ubezpieczeniowego lub
    - c) gdy kierowca zbiegł z miejsca wypadku drogowego, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała lub poniosła śmierć;
  - 4) powstałe podczas kierowania pojazdem niezarejestrowanym lub pojazdem nie posiadającym ważnego dowodu rejestracyjnego lub ważnego badania technicznego – jeżeli w odniesieniu do tego pojazdu obowiązuje wymóg rejestracji i dokonywania okresowych badań technicznych;
  - 5) spowodowane działaniami wojennymi, a także powstałe w czasie używania pojazdu w związku z obowiązkowymi świadczeniami na rzecz wojska lub innych podmiotów, a także szkody zaistniałe w pojazdach czynnie uczestniczących w akcjach protestacyjnych, blokadach dróg lub innych podobnych zdarzeniach;
  - 6) powstałe podczas używania pojazdu jako narzędzia przestępstwa przez ubezpieczonego, osobę uprawnioną do korzystania z pojazdu lub osobę, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
  - 7) eksploatacyjne;
  - 8) powstałe w następstwie użytkowania pojazdu niezgodnie z jego przeznaczeniem, a także zaistniałe wskutek niewłaściwego załadowania lub przewożenia ładunku lub bagażu;
  - 9) w pojeździe nie będącym własnością osoby wymienionej we wniosku jako właściciel;
  - 10) w pojeździe wprowadzonym nielegalnie na obszar celny Unii Europejskiej, tj. wówczas, gdy pojazd nie został dostarczony lub zgłoszony do miejsca kontroli celnej albo w zgłoszeniu celnym lub innym dokumencie podano nieprawdziwe dane, o ile przyczyna tak rozumianej nielegalności nie ustaje;
  - 11) powstałe wskutek kradzieży pojazdu, jego części lub wyposażenia albo zabrania pojazdu w celu krótkotrwałego użycia w przypadku gdy:
    - a) kierujący wysiadł z pojazdu, pozostawiając wewnątrz kluczyk lub sterownik służący do otwarcia lub uruchomienia pojazdu bez ich zabezpieczenia z należytą starannością przed możliwością uruchomienia pojazdu przez osobę niepowołaną lub
    - b) po opuszczeniu pojazdu i pozostawieniu go bez nadzoru kierującego lub pasażerów, pozostawiono w pojeździe lub nie dokonano zabezpieczenia z należytą starannością poza pojazdem dokumentów pojazdu (dowodu rejestracyjnego lub karty pojazdu) lub kluczyka lub sterownika, służących do otwarcia lub uruchomienia pojazdu lub do urządzenia zabezpieczającego przed kradzieżą lub
    - c) po opuszczeniu pojazdu i pozostawieniu go bez nadzoru kierującego lub pasażerów, nie dokonano zabezpieczenia pojazdu w sposób przewidziany w jego konstrukcji i nie uruchomiono wszystkich urządzeń zabezpieczających przed kradzieżą, określonych we wniosku, chyba że kradzieży dokonano z pomieszczenia zamkniętego;

wyłączenia odpowiedzialności, o których mowa w lit. a, b i c nie mają zastosowania, jeżeli spełnienie określonych tam warunków było uniemożliwione uprzednim użyciem przemocy lub groźby natychmiastowego jej użycia przez sprawcę kradzieży albo zaboru pojazdu;
  - 12) powstałe wskutek przywłaszczenia pojazdu;
  - 13) w radioodtworzaczu, powstałe wskutek włamania lub kradzieży w przypadku gdy po opuszczeniu pojazdu nie dokonano z należytą starannością zabezpieczenia poza pojazdem wymaganego odbiornika lub panela;
  - 14) powstałe w wyposażeniu pojazdu nie określonym we wniosku;
  - 15) polegające na uszkodzeniu wnętrza pojazdu i jego wyposażenia, gdy nie dokonano zabezpieczenia pojazdu w sposób przewidziany w jego konstrukcji oraz nie uruchomiono wszystkich urządzeń zabezpieczających pojazd przed kradzieżą, określonych we wniosku;
  - 16) powstałe w samochodach osobowych, ciężarowych o nadwoziu osobowym lub innych o ładowności do 750 kg wykorzystywanych jako taksówki osobowe lub do zarobkowego przewozu osób, chyba że pojazdy te zostały ubezpieczone jako pojazdy o tym przeznaczeniu;
  - 17) powstałe w pojazdach wynajmowanych zarobkowo w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów, chyba że pojazdy te zostały ubezpieczone jako pojazdy o tym przeznaczeniu.
2. Jeżeli nie umówiono się inaczej, ubezpieczeniem nie są objęte również szkody, o których mowa w § 10 ust. 1 pkt 1 – 2.

Zmniejszenia zakresu ubezpieczenia

- § 9.1. Z zastrzeżeniem § 8, za odpowiednio zmniejszoną składkę, umowa ubezpieczenia może być zawarta:
- 1) z zastosowaniem udziału własnego w szkodzie w wysokości 10% albo 20% sumy ubezpieczenia określonej w umowie;
  - 2) z wyłączeniem odpowiedzialności PZU SA za szkody nie przekraczające 10% albo 20% sumy ubezpieczenia określonej w umowie (franszyza integralna).
2. Ponadto umowa ubezpieczenia pojazdu powyżej drugiego roku eksploatacji może zostać zawarta z zastosowaniem rozliczenia kosztów naprawy pojazdu według wyceny dokonanej przez PZU SA w oparciu o normy producenta pojazdu, tj. w wariantcie „Wycena”, o którym mowa w § 22 ust. 2.

Rozszerzenia zakresu ubezpieczenia

- § 10.1. Z zastrzeżeniem § 8 ust. 1, za opłatą dodatkowej składki, ubezpieczeniem mogą być objęte szkody powstałe:
- 1) podczas kierowania pojazdem wykorzystywanym do nauki jazdy;
  - 2) podczas jazd wyścigowych i konkursowych oraz treningów do tych jazd, pod warunkiem potwierdzenia zaistnienia szkody przez organizatora imprezy.
  2. Za opłatą dodatkowej składki, do wysokości dodatkowej sumy ubezpieczenia określonej we wniosku, ubezpieczeniem mogą być objęte dodatkowe koszty powstałe w związku ze szkodą objętą zakresem zawartej umowy ubezpieczenia, przy czym każda wypłata odszkodowania z tytułu dodatkowych kosztów powoduje zmniejszenie tej sumy. Przez dodatkowe koszty rozumie się:
    - 1) udokumentowane koszty ponad kwotę określoną w § 25, powstałe w wyniku holowania uszkodzonego pojazdu do zakładu naprawczego, najdalej do miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu;
    - 2) udokumentowane koszty korzystania z pojazdu zastępczego o zbliżonych parametrach technicznych do ubezpieczonego pojazdu w uzasadnionym technologicznie okresie wykonywania naprawy pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie dłuższym jednak niż 7 dni.
  3. Za opłatą dodatkowej składki umowa ubezpieczenia może zostać zawarta:
    - 1) z zastosowaniem wartości pojazdu nie ulegającej zmianie dla celów danej umowy ubezpieczenia w okresie 12 miesięcy od daty wystawienia faktury - w przypadku pojazdu fabrycznie nowego, którego nabycie jest potwierdzone fakturą zakupu, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
      - a) przebieg pojazdu nie przekroczył 20.000 km,
      - b) pojazd nie uległ uszkodzeniu,
      - c) nie nastąpiła zmiana właściciela tego pojazdu,
      - d) w punktach sprzedaży na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, autoryzowanych przez producenta nie nastąpiło obniżenie ceny fabrycznie nowego pojazdu, o tych samych parametrach technicznych wraz z wyposażeniem, co pojazd będący przedmiotem ubezpieczenia;
    - 2) bez pomniejszania sumy ubezpieczenia o każde wypłacone odszkodowanie.
  4. Po spełnieniu warunków dodatkowych i za opłatą dodatkowej składki, ubezpieczeniem mogą zostać objęte szkody, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 4 i 5, zaistniałe na terytorium Rosji, Białorusi, Ukrainy lub Mołdawii.

ROZDZIAŁ IV. UMOWA UBEZPIECZENIA

Zawarcie umowy

- § 11.1. Zawarcie umowy ubezpieczenia następuje na pisemny wniosek ubezpieczającego, po uprzedniej identyfikacji pojazdu wraz z wyposażeniem i dokonaniu przez PZU SA indywidualnej oceny ryzyka.
2. Umowa ubezpieczenia zawierana jest w formie pisemnej na podstawie danych zgłaszanych przez ubezpieczającego we wniosku. PZU SA może uzależnić zawarcie umowy ubezpieczenia od udokumentowania tych danych.

- § 12.1. Umowa ubezpieczenia zawierana jest:
- 1) w przypadku pojazdów w pierwszym lub drugim roku eksploatacji – w wariancie „Warsztat”, o którym mowa w § 22 ust. 3,
  - 2) w przypadku pojazdów powyżej drugiego roku eksploatacji – w wariancie „Warsztat”, o którym mowa w § 22 ust. 3 albo w wariancie „Wycena”, o którym mowa w § 22 ust. 2.
2. Umowa ubezpieczenia może być zawarta z zastosowaniem zmniejszonego zakresu ubezpieczenia, o którym mowa w § 9 lub rozszerzeniem zakresu ubezpieczenia, o którym mowa w § 10.
3. PZU SA może uzależnić zawarcie umowy ubezpieczenia od zainstalowania w pojeździe określonego urządzenia zabezpieczającego przed kradzieżą pojazdu lub jego wyposażenia.
4. Jeżeli liczba kradzieży pojazdu przekracza:
- 1) dwie – w przypadku, o którym mowa w § 6 ust. 2 pkt 4 lit. a albo
  - 2) trzy – w przypadku, o którym mowa w § 6 ust. 2 pkt 4 lit. b, warunki ubezpieczenia ustalane są po dokonaniu indywidualnej oceny ryzyka.
- § 13.1. Określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia odpowiada wartości pojazdu brutto. W porozumieniu z ubezpieczającym suma ubezpieczenia może odpowiadać wartości pojazdu netto, jeżeli ubezpieczonemu przysługuje prawo do odliczenia w całości lub w części podatku VAT naliczonego przy nabyciu ubezpieczonego pojazdu.
2. Jeżeli nie umówiono się inaczej, suma ubezpieczenia ulega w czasie trwania ubezpieczenia pomniejszeniu o każde wypłacenie odszkodowania, z wyjątkiem odszkodowań za szkody, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 3.
3. Zwiększenie bądź uzupełnienie sumy ubezpieczenia lub zmiana zakresu odpowiedzialności w czasie trwania umowy ubezpieczenia następuje poprzez zawarcie umowy dodatkowej. Zmiana wyposażenia pojazdu wymaga zgłoszenia do ubezpieczenia, pod rygorem odmowy wypłaty odszkodowania z tytułu szkód w tym wyposażeniu.
- § 14.1. Zawarcie umowy ubezpieczenia PZU SA potwierdza dokumentem ubezpieczenia (polisą).
2. Umowę ubezpieczenia zawiera się na okres 12 miesięcy albo na okres krótszy (ubezpieczenie krótkoterminowe).
3. W przypadku gdy przedmiotem ubezpieczenia jest pojazd nabywany w systemie kredytowym, dopuszcza się możliwość zawierania umów wieloletnich (ubezpieczenie długoterminowe), na zasadach określanych w porozumieniu pomiędzy PZU SA a podmiotem kredytującym zakup pojazdu (np. bank, firma leasingowa). W ubezpieczeniu długoterminowym dopuszcza się możliwość opłacenia składki za cały wieloletni okres ubezpieczenia.
4. Ubezpieczający zobowiązany jest podać do wiadomości PZU SA wszystkie znane sobie okoliczności, o które PZU SA zapytywał w formularzu oferty (wniosku) albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez PZU SA umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
5. W czasie trwania umowy ubezpieczenia ubezpieczający zobowiązany jest zawiadomić PZU SA o zmianie okoliczności, o których mowa w ust. 4, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości.
6. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązki określone w ust. 4 i 5 spoczywają zarówno na ubezpieczającym, jak i na ubezpieczonym, chyba że ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.
7. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ust. 4 – 6 nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ust. 4 – 6 doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek przewidziany umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.
8. W razie zbycia pojazdu prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na jego nabywcę.
9. Przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia na dotychczasowego posiadacza będącego osobą, o której mowa w § 4 pkt 7 lit. a nie wymaga zgody PZU SA. W takim przypadku zbywca lub nabywca pojazdu najpóźniej w dniu jego zbycia zobowiązany jest zawiadomić PZU SA o fakcie przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia, dostarczając do PZU SA dokument potwierdzający przeniesienie tych praw. PZU SA potwierdza przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia na nabywcę pojazdu w formie pisemnej.
10. Przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia na osoby inne niż wskazane w ust. 9 wymaga zgody PZU SA.
11. W razie przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia, na nabywcę pojazdu przechodzą także obowiązki, które ciążyły na zbywcy, chyba że strony za zgodą PZU SA umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki przypadającej za czas do chwili przejścia własności pojazdu na nabywcę.
12. Jeżeli prawa z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę pojazdu, ochrona ubezpieczeniowa wygasa z chwilą przejścia własności pojazdu na nabywcę.
13. Postanowień ust. 8 – 12 nie stosuje się przy przenoszeniu wierzytelności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajścia przewidzianego w umowie wypadku.
14. W przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 4 umowa ubezpieczenia może być zawarta na okres 12 miesięcy, pod warunkiem rozwiązującym niedokonania rejestracji pojazdu w Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w terminie 30 dni od dnia objęcia pojazdu w posiadanie. W przypadku niedokonania rejestracji pojazdu w Rzeczypospolitej Polskiej w wyżej wymienionym terminie umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu z upływem tego terminu.

Początek i koniec odpowiedzialności

- § 15. Jeżeli nie umówiono się inaczej, odpowiedzialność PZU SA rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia następnego po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty.
- § 16. Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
- 1) z upływem okresu ubezpieczenia określonego w polisie;
  - 2) z dniem wypłaty odszkodowania za szkodę polegającą na całkowitym zniszczeniu lub utracie pojazdu;
  - 3) z dniem wyczerpania sumy ubezpieczenia określonej w polisie wskutek wypłaty odszkodowania lub odszkodowań;
  - 4) z dniem doręczenia ubezpieczającemu oświadczenia PZU SA o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy PZU SA ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie;
  - 5) z upływem 7 dni od dnia otrzymania przez ubezpieczającego wezwania do zapłaty kolejnej raty składki wysłanego po upływie jej płatności z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania spowoduje ustanie odpowiedzialności;
  - 6) z dniem doręczenia oświadczenia drugiej stronie o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, o którym mowa w § 18 ust. 9;
  - 7) z chwilą przeniesienia własności pojazdu, jeżeli nie dokonano przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia na nabywcę pojazdu;
  - 8) z upływem 30 dni od dnia objęcia pojazdu w posiadanie i niedokonania rejestracji pojazdu w Rzeczypospolitej Polskiej w wyżej wymienionym terminie w przypadku umowy, o której mowa w § 14 ust. 14;
  - 9) z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia;
  - 10) z dniem udokumentowania trwałej i zupełnej utraty pojazdu w innych okolicznościach niż określone w pkt. 2.
- § 17. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy ubezpieczający jest przedsiębiorcą, w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia ubezpieczającego z obowiązku opłacenia składki za okres, w jakim PZU SA udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

ROZDZIAŁ V. SKŁADKA

- § 18.1. Składkę oblicza się za czas trwania odpowiedzialności PZU SA.
2. Składkę ustala się według taryfy obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia. Przy zawieraniu umowy dodatkowej stosuje się tę samą taryfę.
  3. Zapłata składki następuje przy zawieraniu umowy ubezpieczenia, chyba że w umowie ubezpieczenia określono inny termin opłacenia składki.
  4. Zapłata składki następuje w formie gotówkowej albo – w porozumieniu z PZU SA – w formie bezgotówkowej.
  5. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego, za datę zapłaty składki uważa się dzień uznania rachunku PZU SA pełną, wymagalną kwotą określoną w polisie.
  6. Dopuszcza się możliwość ratalnej opłaty składki rocznej. Terminy i wysokość opłat kolejnych rat składki określa się w polisie.
  7. Składkę ustala się w zależności od sumy ubezpieczenia, rodzaju, marki, typu i modelu pojazdu, przeznaczenia pojazdu, strefy regionalnej, zakresu i okresu ubezpieczenia oraz od zniżek i zwyczaj, o których mowa w § 19.
  8. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, jeżeli odszkodowanie lub suma tego odszkodowania i odszkodowań dotąd wypłaconych przekracza dwukrotnie kwotę składki pozostałej do zaplacenienia lub powoduje wyczerpanie sumy ubezpieczenia, raty składki, których termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, stają się natychmiast wymagalne i płatne w dniu wypłaty odszkodowania.

9. W razie ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa wypadku, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki, poczynając od chwili, w której zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W razie zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.
10. Jeżeli ubezpieczający lub ubezpieczony podał do wiadomości PZU SA nieprawdziwe dane mające wpływ na wysokość składki, ubezpieczający zobowiązany jest do dopłaty składki wynikającej z różnicy pomiędzy składką, jaka należałaby się PZU SA gdyby podano dane prawdziwe a składką przyjętą w umowie ubezpieczenia. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego roszczenie PZU SA o dopłatę różnicy składki staje się natychmiast wymagalne i płatne najpóźniej w dniu wypłaty odszkodowania.

Zniżki i zwwyżki składki

- § 19.1. Określony w tabeli bonus-malus oraz w ust. 2 – 11 system zniżek i zwwyżek składki (system bonus-malus) zależny od przebiegu ubezpieczenia ubezpieczonego, stosuje się w umowach ubezpieczenia zawieranych na rzecz klientów indywidualnych i małych lub średnich przedsiębiorców, o których mowa w § 4 pkt 4 lit. c, z zastrzeżeniem postanowień ust. 12 – 15, chyba że w przypadku pojazdów w pierwszym lub drugim roku eksploatacji w umowie ubezpieczenia określono inaczej.
2. Wynikającą z zastosowania systemu bonus-malus wysokość zniżki lub zwwyżki składki ustala się na pierwszy dzień okresu ubezpieczenia.
3. Po 12 miesiącach bezszkodowego przebiegu ubezpieczenia następuje przemieszczenie o jedną klasę bonus-malus w dół tabeli. Po każdej szkodzie, za którą wypłacono odszkodowanie, z wyjątkiem szkód, o których mowa w § 6 ust.1 pkt 3, 4 i 5, następuje przemieszczenie o dwie klasy bonus-malus w górę tabeli, najwyżej do klasy 1B.

Tabela bonus-malus

klasa bonus-malus	% składki	Stawka/okres bezszkodowego przebiegu ubezpieczenia	przemieszczenie w klasach bonus-malus po każdej szkodzie, za którą wypłacono odszkodowanie
1B	200	IV stawka zastrzona	1B
1A	150	III stawka zastrzona	1B
1	130	II stawka zastrzona	1B
2	115	I stawka zastrzona	1A
3	100	stawka podstawowa	1
4	90	1 rok	2
5	80	2 lata	3
6	80	3 lata	4
7	70	4 lata	5
8	60	5 lat	6
9	50	6 lat	7
10	50	7 lat	8
11	40	8 lat	9

4. W przypadku, gdy umowę ubezpieczenia na rzecz ubezpieczonego nie będącego osobą fizyczną zawiera ubezpieczający będący osobą, o której mowa w § 4 pkt 7 lit. a, na wniosek ubezpieczającego PZU SA stosuje odpowiednio postanowienia niniejszego paragrafu zależnie od jego przebiegu ubezpieczenia.
5. Ubezpieczony posiadający klasę bonus-malus od 4 do 10 zachowuje uprawnienie do zniżki składki, jeżeli okres przerwy w ubezpieczeniu pojazdu nie jest dłuższy niż 5 lat, z tym że okres przerwy w ubezpieczeniu powyżej 12 miesięcy powoduje zmniejszenie uprawnień określonych w ust. 1 poprzez przemieszczenie o jedną klasę bonus-malus w górę za każdy pełny okres 12 miesięcy przerwy w ubezpieczeniu – maksymalnie do stawki podstawowej.
6. Ubezpieczony posiadający 11 klasę bonus-malus, zachowuje nabyte uprawnienia do zniżki składki, jeżeli okres przerwy w ubezpieczeniu pojazdu nie jest dłuższy niż 5 lat. Po przerwie w ubezpieczeniu wynoszącej powyżej 5 lat ubezpieczony zachowuje uprawnienia do 20% zniżki (6 klasa bonus-malus). Kolejny okres przerwy w ubezpieczeniu powyżej 12 miesięcy powoduje zmniejszenie uprawnień ubezpieczonego poprzez przemieszczenie o jedną klasę taryfową za każdy pełny okres 12 miesięcy przerwy w ubezpieczeniu, aż do stawki podstawowej (3 klasa bonus-malus).
7. PZU SA przy ustalaniu składki może uwzględnić faktyczny dotychczasowy przebieg ubezpieczenia w innym zakładzie ubezpieczeń lub przebieg ubezpieczenia w okresie, gdy ubezpiecza-

jący był posiadaczem pojazdu jako korzystający w ramach umowy leasingu lub najemca lub kredytobiorca, któremu bank oddał przewłaszczony pojazd do używania, a umowa ubezpieczenia była zawarta przez właściciela pojazdu nie będącego osobą fizyczną, o ile spełnione zostaną określone przez PZU SA warunki lub zostanie złożone stosowne oświadczenie we wniosku.

8. System zniżek i zwwyżek składek, określony w ust. 1, stosuje się do umów ubezpieczenia zawieranych na 12 miesięczny okres ubezpieczenia oraz zawieranych do nich umów dodatkowych.
9. Uprawnienia do zniżki lub zwwyżki składki, określonej w ust. 1, przysługują w ubezpieczeniu wszystkich pojazdów w PZU SA. Zasada ta ma zastosowanie odpowiednio przy utracie uprawnień do zniżki składki oraz do obowiązku zastosowania zwwyżki składki, w tym znaczeniu, że utrata uprawnień do zniżki składki albo zastrzeżenie składek w odniesieniu do jednego pojazdu, skutkuje utratą uprawnień do zniżki składki albo zastosowaniem zwwyżki składki w ubezpieczeniu wszystkich pozostałych pojazdów.
10. Przy nabywaniu uprawnień do zniżek, określonych w ust. 1, przy przysługiwaniu pojazdu, o którym mowa w § 5 ust. 1 nie uwzględnia się przebiegu ubezpieczenia pojazdu, o którym mowa w § 5 ust. 2.
11. Przy nabywaniu uprawnień do zniżek, określonych w ust. 1 lub 16, uwzględnia się przebieg ubezpieczenia w ubezpieczeniu minicasco (MC) w PZU SA, przy czym wypłata odszkodowania za szkody w MC nie ma wpływu na przebieg ubezpieczenia w AC.
12. W umowach ubezpieczenia zawieranych z małymi lub średnimi przedsiębiorcami stosuje się zasady zniżek i zwwyżek składki zależnie od przebiegu ubezpieczenia, określone w ust. 13 – 16.
13. Jeżeli liczba pojazdów należących do małego lub średniego przedsiębiorcy, o którym mowa w § 4 pkt 4 lit. c, ubezpieczanych w zakresie AC, wynosi:
- 1) nie więcej niż 2 – stosuje się system bonus-malus, o którym mowa w ust. 1;
  - 2) od 3 do 5 – istnieje możliwość dokonania wyboru:
    - a) korzystania z systemu bonus-malus, o którym mowa w ust. 1 – 11 albo
    - b) korzystania ze zniżek lub zwwyżek określonych w ust. 16 (system WIS);
  - 3) więcej niż 5 a mniej niż 20 – stosuje się zniżki lub zwwyżki określone w ust. 16 (system WIS).
14. Jeżeli ubezpieczony, będący małym lub średnim przedsiębiorcą, o którym mowa w § 4 pkt 4 lit. c ubezpiecza pojazdy nie wykorzystywane do działalności gospodarczej, klasa bonus-malus na te pojazdy ustalana jest oddzielnie od klasy bonus-malus, o której mowa w ust. 15.
15. W przypadkach określonych w ust. 13 pkt 1 i pkt 2 lit. a określa się jedną klasę bonus-malus dla wszystkich ubezpieczanych w PZU SA pojazdów wykorzystywanych do działalności gospodarczej.
16. W odniesieniu do ubezpieczonych, o których mowa w § 4 pkt 4 lit. a i lit. b oraz w ust. 13 pkt 2 lit. b i pkt 3 ma zastosowanie poniższa tabela zniżek lub zwwyżek składki (system WIS) – chyba że w przypadku pojazdów w pierwszym lub drugim roku eksploatacji w umowie ubezpieczenia określono inaczej.

Tabela WIS

klasa WIS	Wskaźnik intensywności szkód (WIS)	Zniżka albo zwwyżka składki w %
1	0	- 50
2	powyżej 0 do 7 włącznie	- 45
3	powyżej 7 do 12 włącznie	- 40
4	powyżej 12 do 30 włącznie	- 30
5	powyżej 30 do 50 włącznie	- 20
6	powyżej 50 do 60 włącznie	0
7	powyżej 60 do 70 włącznie	+ 20
8	powyżej 70 do 100 włącznie	+ 50
9	powyżej 100	+ 100

W przypadku ubezpieczonych będących małymi lub średnimi przedsiębiorcami, którzy zawierają umowę ubezpieczenia z zastosowaniem systemu WIS:

- 1) ubezpieczających pojazdy po raz pierwszy – ma zastosowanie 6 klasa WIS,
- 2) ubezpieczających pojazdy krócej niż 24 miesiące oraz bezszkodowych – ma zastosowanie 6 klasa WIS,
- 3) ubezpieczających pojazdy krócej niż 24 miesiące oraz szkodowych – ma zastosowanie 7 klasa WIS, niezależnie od liczby szkód,
- 4) mających niestabilny przebieg ubezpieczenia – ma zastosowanie 7 klasa WIS.

Wskaźnik intensywności szkód WIS oblicza się według następującego wzoru:

$$\text{Wskaźnik intensywności szkód (WIS) \%} = \frac{\text{Liczba szkód wypłaconych z tytułu AC z ostatnich 24 m-cy, z wyjątkiem szkód, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 3, 4 i 5}}{\text{Liczba pojazdów ubezpieczonych w zakresie AC wykorzystywanych do działalności gospodarczej z dnia zawarcia umowy}}$$

17. W umowach ubezpieczenia niezależnie od uregulowań, o których mowa w ust. 1 – 16 stosuje się następujące kryteria zniżek i zwyczaj składki:

- 1) w przypadku ubezpieczenia pojazdu w pierwszym lub drugim roku eksploatacji:
  - a) zniżki składki zależą od zamontowania w pojeździe urządzenia zabezpieczającego przed kradzieżą, uznanego przez PZU SA za system specjalny,
  - b) zwyki składki zależą od sposobu opłaty składki, zawarcia umowy leasingu pojazdu, prowadzenia działalności gospodarczej oraz liczby i rodzaju pojazdów, zawarcia umowy ubezpieczenia AC w sprzedaży niepakietowej, tj. bez zawarcia z PZU SA umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych lub umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków kierowcy i pasażerów pojazdu mechanicznego (NNW) albo umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku z ruchem pojazdów mechanicznych (NNW Max) właściciela pojazdu;
- 2) w przypadku ubezpieczenia pojazdu powyżej drugiego roku eksploatacji:
  - a) zniżki składki zależą od kontynuacji ubezpieczenia AC w PZU SA, okresu eksploatacji pojazdu oraz zamontowania w pojeździe urządzenia zabezpieczającego przed kradzieżą, uznanego przez PZU SA za system specjalny;
  - b) zwyki składki zależą od zniesienia udziału własnego z tytułu wieku ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu, okresu eksploatacji pojazdu, sposobu opłaty składki, prowadzenia działalności gospodarczej oraz liczby i rodzaju pojazdów, zawarcia umowy leasingu pojazdu.

Zwrot składki

- § 20.1. W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa, ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Zwrot składki nie przysługuje, gdy wygaśnięcie ochrony ubezpieczeniowej jest następstwem jej wykorzystania w związku z wyczerpaniem sumy ubezpieczenia wskutek wypłaty odszkodowania lub odszkodowań.
2. Niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej liczony jest od następnego dnia po wygaśnięciu tej ochrony.
  3. Składkę podlegającą zwrotowi ustala się proporcjonalnie do niewykorzystanego okresu ochrony ubezpieczeniowej oraz niewykorzystanej sumy ubezpieczenia.
  4. PZU SA dokonuje zwrotu składki po uzyskaniu informacji o okolicznościach stanowiących podstawę wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej.

ROZDZIAŁ VI. USTALENIE I WYPŁATA ODSZKODOWANIA

Zasady ogólne

- § 21.1. W razie powstania szkody PZU SA ustala odszkodowanie zgodnie z zawartą umową ubezpieczenia.
2. Odszkodowanie nie może być wyższe niż suma ubezpieczenia.
  3. Jeżeli suma ubezpieczenia odpowiada wartości pojazdu brutto, przy ustaleniu wysokości odszkodowania uwzględnia się podatek VAT, z zastrzeżeniem § 22 ust. 2. Jeżeli suma ubezpieczenia odpowiada wartości pojazdu netto, przy ustaleniu wysokości odszkodowania nie uwzględnia się podatku VAT.
  4. Przy ustalaniu odszkodowania zastosowanie mają udziały własne w szkodzie określone w § 6 ust. 2, chyba że udziały, o których mowa w § 6 ust. 2 pkt 3 lub 4 zostały zniesione w umowie ubezpieczenia.
  5. Jeżeli w umowie ubezpieczenia zastosowano udział własny w szkodzie określony w § 9 ust. 1 pkt 1, odszkodowanie pomniejszane jest zgodnie z warunkami umowy ubezpieczenia.
  6. W razie kradzieży pojazdu PZU SA określa odszkodowanie w kwocie odpowiadającej wartości pojazdu w dniu ustalenia odszkodowania, z uwzględnieniem warunków umowy ubezpieczenia.
  7. W razie uszkodzenia pojazdu uwzględniane są koszty naprawy uszkodzeń pojazdu wyłącznie w zakresie określonym w kalkulacji kosztów naprawy lub protokole szkody, sporządzonych przez PZU SA lub wykonanych na jego zlecenie.

8. W razie powstania szkody całkowitej:
  - 1) odszkodowanie ustala się w kwocie odpowiadającej wartości pojazdu w dniu ustalenia odszkodowania pomniejszonej o wartość pozostałości;
  - 2) wartość pozostałości – powinna odpowiadać ich wartości rynkowej – ustala się indywidualnie w zależności od rozmiaru uszkodzeń i stopnia zużycia eksploatacyjnego pojazdu lub jego części (zespołów), w odniesieniu do tej samej wartości pojazdu, jaką przyjęto do wyliczenia szkody całkowitej;
  - 3) koszt naprawy pojazdu stanowiący podstawę do określenia szkody całkowitej, nie będący podstawą do wypłaty odszkodowania, ustala się na podstawie wyceny sporządzonej przez PZU SA według zasad zawartych w systemie Audatex lub Eurotax, z uwzględnieniem podatku VAT, tzn. według:
    - a) maksymalnych cen części zamiennych i materiałów zawartych w w/w systemach,
    - b) norm czasowych operacji naprawczych określonych przez producenta pojazdu,
    - c) stawki za 1 roboczogodzinę ustalonej przez PZU SA w oparciu o maksymalne ceny usług na terenie działalności jednostki organizacyjnej PZU SA likwidującej szkodę;
  - 4) dla ustalenia czy zachodzi przypadek szkody całkowitej, ustalony wg zasad określonych w pkt. 3, koszt naprawy porównuje się do wartości pojazdu brutto.

9. Na wniosek ubezpieczonego PZU SA może udzielić pomocy w zagospodarowaniu pozostałości pojazdu na podstawie odrębnie określonych na piśmie warunków zaakceptowanych przez obie strony umowy. W takim przypadku PZU SA określa odszkodowanie w kwocie odpowiadającej wartości pojazdu w dniu ustalenia odszkodowania, z uwzględnieniem indywidualnie ustalonych warunków umowy dotyczącej zagospodarowania pozostałości.

§ 22.1. Wycena kosztów naprawy pojazdu dokonywana jest z uwzględnieniem cen usług i części zamiennych stosowanych w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ustalenia odszkodowania.

2. Jeżeli w umowie ubezpieczenia przyjęto wariant „Wycena” ustalenie odszkodowania następuje na podstawie wyceny sporządzonej przez PZU SA według zasad zawartych w systemie Audatex lub Eurotax bez podatku VAT, z zastosowaniem:
  - 1) norm czasowych operacji naprawczych określonych przez producenta pojazdu;
  - 2) stawki za 1 roboczogodzinę ustalonej przez PZU SA w oparciu o średnie ceny usług na terenie działalności jednostki organizacyjnej PZU SA likwidującej szkodę;
  - 3) cen części zamiennych i materiałów zawartych w w/w systemach;
  - 4) cen części zamiennych (zespołów) zakwalifikowanych do wymiany, pochodzących z baz producentów i oficjalnych importerów pojazdów, które pomniejsza się w zależności od okresu eksploatacji pojazdu według poniższych wskaźników procentowych:

Okres eksploatacji pojazdu	Procent pomniejszenia
do 3 lat	15%
powyżej 3 do 5 lat	25%
powyżej 5 do 8 lat	35%
powyżej 8 lat	50%

3. Jeżeli w umowie ubezpieczenia przyjęto wariant „Warsztat”:
  - 1) ustalenie odszkodowania następuje na podstawie uprzednio uzgodnionych z PZU SA kosztów i sposobu naprawy przez warsztat wykonujący naprawę, w oparciu o normy czasowe producenta pojazdu oraz ceny części i materiałów zawarte w systemie Audatex lub Eurotax;
  - 2) na wniosek ubezpieczonego ustalenie odszkodowania może być dokonane według zasad określonych w ust. 2 („Wycena”);
  - 3) w razie gdy całkowite koszty naprawy przekraczają wartość ustaloną według zasad określonych w ust. 2 („Wycena”), odszkodowanie może być ustalone na podstawie kompletu oryginałów rachunków lub faktur VAT dotyczących robocizny, części zamiennych i materiałów (w tym lakierniczych), pod warunkiem złożenia ich do akt szkodowych PZU SA;
  - 4) w razie dokumentowania naprawy pojazdu rachunkami bez uprzedniego uzgodnienia z PZU SA, o którym mowa w pkt. 1, ustalenie odszkodowania następuje na podstawie tych rachunków, ale zweryfikowanych przez PZU SA do poziomu średnich cen usług naprawczych stosowanych na danym terenie oraz cen części zamiennych i materiałów (w tym lakierniczych) maksymalnie do wartości zawartych w systemie Audatex lub Eurotax.
4. Przy ustaleniu odszkodowania za szkody powstałe w ogumieniu uwzględnia się indywidualnie stopień jego zużycia eksploatacyjnego.

Szkody powstałe za granicą

- § 23.1. Jeżeli uszkodzony za granicą pojazd wymaga naprawy w zakresie niezbędnym do kontynuowania bezpiecznej jazdy (naprawa prowizoryczna), naprawa na koszt PZU SA jest dokonywana na zlecenie ustalonego przez PZU SA przedstawiciela.
- Zlecenie, o którym mowa w ust. 1 nie jest wymagane, jeżeli koszt naprawy pojazdu w dacie jej wykonania nie przekracza kwoty 1200 euro lub jej równoważności w walutach obcych.
  - Jeżeli koszty naprawy prowizorycznej zostały poniesione bezpośrednio przez poszkodowanego, zwrot tych kosztów następuje w Polsce na podstawie imiennych oryginałów rachunków niezależnie od wariantu, w którym zawarto umowę ubezpieczenia.
  - Jeżeli przeprowadzona za granicą naprawa przekracza zakres niezbędny do kontynuowania bezpiecznej jazdy lub wykracza poza upoważnienie udzielone przez PZU SA lub jego przedstawiciela, odszkodowanie w tej części jest ustalone i wypłacone według cen obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej chyba, że faktycznie poniesione koszty są niższe. Odszkodowanie ustala się według zasad określonych w § 22, zgodnie z wariantem, w którym zawarto umowę ubezpieczenia.
  - W razie konieczności holowania pojazdu uszkodzonego za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, koszty holowania lub transportu PZU SA zwraca według zasad określonych w § 25. Holowanie pojazdu wymaga uzgodnienia z PZU SA lub jego przedstawicielem.
- § 24.1. Odszkodowanie płatne jest w złotych polskich.
- Jeżeli w związku ze szkodą powstałą za granicą Rzeczypospolitej Polskiej zostały poniesione wydatki w walucie obcej, odszkodowanie określone jest w złotych według średniego kursu walut NBP z daty ustalenia odszkodowania.

Koszty dodatkowe

- § 25.1. PZU SA zwraca w granicach sumy ubezpieczenia uzasadnione okolicznościami danego zdarzenia koszty:
- zabezpieczenia uszkodzonego pojazdu w okresie nie dłuższym niż do trzech dni po dokonaniu oględzin i sporządzeniu powypadkowej kalkulacji kosztów naprawy pojazdu;
  - holowania lub transportu uszkodzonego pojazdu z miejsca zdarzenia do zakładu naprawczego, najdalej do miejsca zamieszkania ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do korzystania z pojazdu pod warunkiem, że koszty te nie mogły być pokryte z innego ubezpieczenia w całości lub w części; jeżeli koszty te zostały pokryte w części, PZU SA zwraca pozostałe koszty, z zastrzeżeniem ust. 2;
  - dodatkowego badania technicznego, o którym mowa § 30 pkt 6.
- Kwota zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 nie może przekroczyć 10% sumy ubezpieczenia określonej w polisie, chyba że w umowie ubezpieczenia przyjęto wyższe koszty holowania.
  - PZU SA zobowiązany jest ponadto, zwrócić w granicach sumy ubezpieczenia koszty wynikłe z zastosowania, w razie zajścia wypadku, środków podjętych w celu ratowania ubezpieczonego pojazdu oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne.

Wypłata odszkodowania i obowiązki informacyjne PZU SA

- § 26. Odszkodowanie wypłacane jest ubezpieczonemu. Za szkodę powstałą w pojeździe należącym do spadku odszkodowanie wypłaca się spadkobiercom ubezpieczonego (odpowiednio następcom prawnym).
- § 27.1. W razie kradzieży pojazdu:
- ubezpieczony, ubezpieczający lub osoba uprawniona do korzystania z pojazdu zobowiązana jest do:
    - przekazania PZU SA dowodu rejestracyjnego i karty pojazdu (o ile była ona wydana na ten pojazd) oraz wszystkich kluczyków i sterowników służących do otwarcia lub uruchomienia pojazdu oraz od urzędzeń zabezpieczających przed kradzieżą, określonych we wniosku, w celu ustalenia odpowiedzialności PZU SA w okolicznościach, o których mowa § 8 ust. 1 pkt 11;
    - okazania oryginału umowy o świadczenie usługi monitorowania pojazdu oraz dowodu opłaty abonamentu za okres, w którym przypadła dzień, w którym dokonano kradzieży pojazdu, jeżeli w pojeździe zamontowane było urządzenie zabezpieczające przed kradzieżą poprzez monitorowanie pojazdu,
  - PZU SA może uzależnić wypłatę odszkodowania od przeniesienia na jego rzecz własności pojazdu po jego wyrejestrowaniu.
  - Jeżeli skradziony pojazd został odzyskany po dokonaniu przez PZU SA wypłaty odszkodowania, PZU SA może ponownie prze-

nieść własność na ubezpieczonego na warunkach uzgodnionych wzajemnie.

Jeżeli własność pojazdu nie została przeniesiona na PZU SA wypłacone odszkodowanie podlega zwrotowi w całości, o ile pojazd nie został uszkodzony albo w odpowiedniej części gdy nastąpiło uszkodzenie pojazdu, za które PZU SA jest zobowiązane do wypłaty odszkodowania.

- W razie kradzieży radioodtwarzacza z wyjmowanym panelem wypłata odszkodowania uzależniona jest od przekazania PZU SA tego panela.
- § 28.1. PZU SA wypłaca odszkodowanie w terminie trzydziestu dni, licząc od dnia otrzymania zawiadomienia o wypadku ubezpieczeniowym.
- Gdyby wyjaśnienie w terminie określonym w ust. 1 okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU SA albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część odszkodowania PZU SA wypłaca w terminie określonym w ust. 1.
  - PZU SA jest zobowiązany:
    - po otrzymaniu zawiadomienia o zajściu zdarzenia losowego objętego ochroną ubezpieczeniową, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, do poinformowania o tym ubezpieczonego lub ubezpieczającego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz do podjęcia postępowania dotyczącego ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania, a także do poinformowania osoby występującej z roszczeniem pisemnie lub w inny sposób, na który ta osoba wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania;
    - jeżeli w terminach określonych w ust. 1 i 2 nie wypłaci odszkodowania, do zawiadomienia pisemnie osoby zgłaszającej roszczenie o przyczynach niemożności zaspokojenia jej roszczeń w całości lub części, a także do wypłacenia bezspornej części odszkodowania;
    - jeżeli odszkodowanie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości, niż określona w zgłoszonym roszczeniu, do poinformowania o tym pisemnie osobę występującą z tym roszczeniem, w terminach określonych w ust. 1 i 2, wskazując na okoliczności oraz podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania oraz do pouczenia tej osoby o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej;
    - do udostępniania osobom, o których mowa w pkt. 1, informacji i dokumentów, gromadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania; osoby mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez PZU SA udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzania ich zgodności z oryginałem przez PZU SA;
    - na żądanie ubezpieczonego lub ubezpieczającego, do udostępniania posiadanych przez siebie informacji związanych z wypadkiem lub zdarzeniem będącym podstawą ustalenia odpowiedzialności PZU SA oraz ustalenia okoliczności wypadków i zdarzeń losowych, jak również wysokości odszkodowania.

Roszczenia zwrotne

- § 29.1. Z dniem wypłaty przez PZU SA odszkodowania roszczenia ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na PZU SA do wysokości zapłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU SA pokrył tylko część szkody, ubezpieczonemu przysługuje co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia przed roszczeniami PZU SA.
- Nie przechodzą na PZU SA roszczenia ubezpieczonego przeciwko osobom, z którymi pozostaje on we wspólnym gospodarstwie domowym.
  - Jeżeli ubezpieczony zrzekł się roszczenia o odszkodowanie do sprawcy szkody lub je ograniczył, PZU SA może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłacie przez PZU SA odszkodowania, wówczas PZU SA przysługuje prawo dochodzenia zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

ROZDZIAŁ VII. POSTĘPOWANIE W RAZIE SZKODY

- § 30. W razie powstania szkody polegającej na uszkodzeniu pojazdu ubezpieczony, ubezpieczający lub osoba uprawniona do korzystania z pojazdu zobowiązani są:
- użyć dostępnych środków w celu ratowania ubezpieczonego pojazdu oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów;

- 2) nie dokonywać w uszkodzonym pojeździe żadnych zmian, jeżeli nie są one uzasadnione koniecznością kontynuowania dalszej bezpiecznej jazdy i nie podejmować naprawy bez uprzedniego przeprowadzenia oględzin pojazdu przez PZU SA lub jego przedstawiciela, chyba że PZU SA lub jego przedstawiciel nie przeprowadził ich w ciągu siedmiu dni od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie, a czternastu dni jeżeli niezbędne było powołanie biegłych (rzeczoznawców);
  - 3) powiadomić PZU SA o szkodzie powstałej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu siedmiu dni od daty wypadku ubezpieczeniowego;
  - 4) powiadomić PZU SA o szkodzie powstałej za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, nie później niż w ciągu siedmiu dni od daty powrotnego przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej, a jeżeli zaistniała konieczność korzystania z pomocy przedstawiciela PZU SA jego zawiadomienie powinno nastąpić nie później niż w ciągu trzech dni od daty szkody;
  - 5) odnotować, w razie kolizji z innym pojazdem, dane dotyczące tego pojazdu, osoby kierującej tym pojazdem a także numer polisy, nazwę i adres ubezpieczyciela, z którym została zawarta umowa obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych;
  - 6) przeprowadzić dodatkowe badanie techniczne pojazdu po jego naprawie, której koszt przekroczył kwotę 2000 złotych oraz poinformować PZU SA o przeprowadzeniu tego badania.
- § 31.1. O kradzieży oraz o szkodzie powstałej w okolicznościach uzasadniających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo, ubezpieczony, ubezpieczający lub osoba uprawniona do korzystania z pojazdu zobowiązani są:
- 1) użyć dostępnych środków w celu ratowania ubezpieczonego pojazdu oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów;
  - 2) powiadomić policję niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu dwunastu godzin od powzięcia informacji o tych zdarzeniach;
  - 3) powiadomić PZU SA niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu najbliższego dnia roboczego, a w przypadku zajścia tych zdarzeń za granicą Rzeczypospolitej Polskiej powiadomić wskazanego przez PZU SA przedstawiciela, z zachowaniem tych terminów.
2. O utracie dokumentów pojazdu (dowodu rejestracyjnego lub karty pojazdu) lub kluczyka lub sterownika, służących do otwarcia lub uruchomienia pojazdu lub kluczyka lub sterownika służących do uruchomienia urządzeń zabezpieczających przed kradzieżą (określonych we wniosku), ubezpieczony, ubezpieczający lub osoba uprawniona do korzystania z pojazdu zobowiązani są powiadomić PZU SA w terminie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i zabezpieczyć pojazd przed kradzieżą z należytą starannością, a w przypadku kradzieży oraz w okolicznościach nasuwających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo – powiadomić policję w terminie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.
- § 32. W związku z wystąpieniem wypadku ubezpieczeniowego, ubezpieczony, ubezpieczający lub osoba uprawniona do korzystania z pojazdu zobowiązani są:
- 1) powiadomić PZU SA o szkodzie;
  - 2) przedstawić posiadane dowody dotyczące zaistnienia szkody i poniesionych kosztów;
  - 3) ułatwić PZU SA lub służbom działającym na jego zlecenie, ustalenie okoliczności i rozmiaru szkody;
  - 4) umożliwić PZU SA uzyskanie niezbędnych informacji i oświadczeń od osoby korzystającej z pojazdu podczas powstania szkody;
  - 5) zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
- § 33.1. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków, o których mowa w § 30 pkt 1 lub pkt 2, lub § 31 ust. 1 pkt 1 lub pkt 2, lub § 31 ust. 2, PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
2. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków, o których mowa w § 30 pkt 3 lub pkt 4, lub § 31 ust. 1 pkt 3, PZU SA może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło PZU SA ustalenie okoliczności i skutków wypadku.

ROZDZIAŁ VIII. ZAWIADOMIENIA I OŚWIADCZENIA

- § 34.1. Zawiadomienia i oświadczenia ubezpieczającego, ubezpieczonego lub PZU SA dokonywane w związku z umową ubezpieczenia powinny być składane na piśmie.
2. Ubezpieczający lub ubezpieczony zobowiązany jest powiadomić PZU SA o zmianie adresu zamieszkania lub siedziby. W przeciwnym wypadku oświadczenia wysłane przez PZU SA na ostatni znany PZU SA adres ubezpieczającego lub ubezpieczonego uważa się za skutecznie doręczone.

ROZDZIAŁ IX. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- § 35.1. Ubezpieczającemu lub ubezpieczonemu przysługuje prawo do wniesienia pisemnej skargi lub zażalenia, dotyczących realizacji przez PZU SA umowy ubezpieczenia. Z zastrzeżeniem ust. 2 adresem skargi lub zażalenia, właściwym do ich rozpatrzenia, jest jednostka organizacyjna nadzorująca jednostkę, której skarga lub zażalenie dotyczy lub inna jednostka wskazana przez PZU SA. Skargę lub zażalenie składa się na piśmie za pośrednictwem jednostki, której skarga lub zażalenie dotyczy.
2. W przypadku skargi lub zażalenia dotyczących likwidacji szkód, jednostką właściwą do ich rozpatrzenia jest Centrum Likwidacji Szkód PZU SA właściwe ze względu na miejsce likwidacji szkody.
3. PZU SA udziela odpowiedzi na skargę lub zażalenie na piśmie, w terminie trzydziestu dni od dnia otrzymania skargi lub zażalenia.
4. Ubezpieczającemu lub ubezpieczonemu przysługuje prawo do wniesienia skargi do Rzecznika Ubezpieczonych.
- § 36. Powództwo o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć albo według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczającego lub ubezpieczonego.
- § 37. Niniejsze ogólne warunki ubezpieczenia mają zastosowanie do umów ubezpieczenia, w których okres ubezpieczenia rozpoczyna się po dniu 31 maja 2009r.

PREZES ZARZĄDU PZU SA

Andrzej Klesyk

CZŁONEK ZARZĄDU PZU SA

Witold Jaworski